

Juridisch Kader

Behorende bij Kennisdocumenten Soortbescherming

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Wettelijke bescherming en beoordelingskader	5
Beschermingsregimes soorten	6
Soortenbescherming	7
Opbouw en systematiek van de regelgeving	7
Zorgplicht	9
Beschermingsregimes Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)	10
Wanneer is er sprake van een overtreding?	19
Omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten	23
Voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning	24
Gedragscodes vergunningvrij	27
Colofon	28

Inleiding

Juridisch kader algemeen

De Omgevingswet (Ow) brengt regelgeving over ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water samen in een wettelijk stelsel. Per 1 januari 2024 is de Wet natuurbescherming (Wnb) waarin 500 van de 36.000 planten- en diersoorten die in Nederland voorkomen worden beschermd in het stelsel van de Omgevingswet opgegaan. De Wnb kende een aantal verboden, bijvoorbeeld het verwijderen van bepaalde planten en het verstoren of doden van sommige dieren. In bepaalde situaties en onder bepaalde omstandigheden kon hiervoor een ontheffing of vrijstelling worden verleend. Onder de Omgevingswet geldt dat zonder Omgevingsvergunning het uitvoeren van een flora- en fauna-activiteit (een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten) niet is toegestaan voor zover bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) bepaald. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is vervolgens bepaald welke flora- en fauna-activiteiten vergunningplichtig zijn. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is bepaald onder welke voorwaarden een vergunning kan worden verleend.

In de kennisdocumenten van een aantal beschermde diersoorten wordt voor de betreffende soort ecologische informatie vermeld, evenals de wijze waarop aanwezigheid, maar ook afwezigheid, aangetoond kan worden. Daarnaast staan onder andere ook maatregelen genoemd die opgenomen kunnen worden om negatieve effecten van voorgenomen activiteiten op de betreffende soort te verminderen of geheel te voorkomen.

Het waarom van het juridisch kader kennisdocumenten

Bij het opstellen van de kennisdocumenten was, evenals bij het opstellen van de voorgangers daarvan, de soortenstandaarden, behoefte om naast ecologische inhoud ook informatie te hebben over de juridische aspecten van soortenbescherming. Uit oogpunt van overzichtelijkheid en uniformiteit is er voor gekozen om het juridische deel in dit afzonderlijke document te plaatsen. Het juridisch kader dient evenwel gelezen te worden in samenhang met de kennisdocumenten.

Reikwijdte

Dit juridisch kader is opgesteld voor de soorten die zijn beschreven in de kennisdocumenten. Dit betreft een aantal beschermde soorten die in Nederland veel voorkomen en ten aanzien waarvan een reële kans bestaat dat bij ruimtelijke ingrepen of andersoortige projecten en activiteiten een verbodsbepaling uit de Omgevingswet wordt overtreden. Het juridisch kader geeft een beschrijving van de meest relevante juridische aspecten waarmee een initiatiefnemer te maken krijgt bij de planvorming, uitvoering en realisatie van een ruimtelijke ingreep of andersoortige activiteit waarbij dat impact kan hebben op in Nederland in het wild voorkomende beschermde soorten. De beoordeling of in een specifieke situatie sprake is van een overtreding dan wel omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit kan worden verleend vindt echter plaats door het bevoegd gezag.

Zoals in iedere juridische context is dit geen statisch geheel. Wijzigingen door veranderende wetgeving zijn mogelijk. Bovendien vindt er geregeld nuancering van begrippen plaats in de jurisprudentie, waardoor in specifieke gevallen eerder of later sprake is van overtreding van verbodsbepalingen.

Verantwoording

Dit juridisch kader is opgesteld door BIJ12, de uitvoeringsorganisatie van de gezamenlijke provincies in Nederland. Adres en andere contactgegevens treft u aan in het colofon.

Vragen of reageren

Bij het ontwikkelen en actueel houden van dit juridisch kader behorende bij de kennisdocumenten, wordt gebruik gemaakt van de juridische expertise van verschillende diensten alsmede van de Memorie van Toelichting Aanvullingswet natuur Omgevingswet.¹ Ondanks de zorgvuldige wijze waarop dit juridisch kader is opgesteld, kan bijvoorbeeld actuele jurisprudentie leiden tot een andere zienswijze of interpretatie of nieuwe informatie. Deze informatie kan leiden tot aanpassingen in een volgende versie van dit juridisch kader.

Heeft u tekstuele vragen of suggesties? Stuur een e-mail naar kennisdocumenten@bij12.nl. Voor inhoudelijke vragen over de uitvoering van de Omgevingswet of beoordeling van een aanvraag kunt u contact opnemen met de desbetreffende provincie of RVO.

¹ Kamerstuk Tweede Kamer der Staten-Generaal 34 985 nr.3 - Wijziging van de Omgevingswet en enkele andere wetten in verband met de overgang van de Wet natuurbescherming naar de Omgevingswet (Aanvullingswet natuur Omgevingswet)

Wettelijke bescherming en beoordelingskader

De basis van de bescherming van soorten is gelegen in Europese regelgeving en verdragen.

De Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn wijzen specifieke soorten aan waarvoor een bepaald beschermingsregime dient te worden opgenomen in de nationale regelgeving.

Tot 1 januari 2017 was deze regelgeving vastgelegd in de Flora- en Faunawet. Deze wet is per 1 januari 2017 komen te vervallen. Per dezelfde datum trad de Wet natuurbescherming (Wnb) in werking. De relevante bepalingen waren vastgelegd in Hoofdstuk 3 van deze wet en verder uitgewerkt in het Besluit natuurbescherming en de Ministeriële regeling natuurbescherming.

Per 1 januari 2024 zijn de bepalingen beleidsneutraal overgegaan in de Omgevingswet, het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Onder het nieuwe stelsel kunnen geen vrijstellingen en ontheffingen meer worden verleend. Voor deze activiteiten dient nu, in beginsel, een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit te worden aangevraagd. In de wet is op onderdelen een bevoegdheid gegeven aan een aantal bevoegde gezagen om voor specifiek aangegeven onderdelen regels op te stellen en een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit te verlenen. Deze bevoegdheden komen vooral toe aan de provincies en in het bijzonder aan provinciale staten en gedeputeerde staten. Dit betekent dus dat op die specifieke onderdelen de regelgeving en het beleid op provinciaal of regionaal niveau kan afwijken. Aangezien dit niet in dit document wordt behandeld, dient dit juridisch kader altijd in samenhang met het provinciale beleid ten aanzien van vergunningverlening te worden gebruikt.

De informatie in de kennisdocumenten geldt als een leidraad. Dit is een voortzetting van het bestaande beleid dat gold voor de kennisdocumenten onder de Wet natuurbescherming. Ecologische inzichten kunnen in het algemeen veranderen. Ook kunnen de inzichten in specifieke situaties of voor bepaalde soorten anders zijn dan in andere gevallen. Verder kan op basis van ecologisch onderzoek gemotiveerd afgeweken worden van de informatie in de kennisdocumenten.

Beschermingsregimes soorten

Het omgevingsrecht kent ten aanzien van de bescherming van soorten drie verschillende beschermingsregimes, te weten het regime voor de soorten als aangemerkt in de Vogelrichtlijn, de soorten als aangemerkt in de Habitatrichtlijn en de soorten als aangemerkt in de bijlage IX bij het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn² is van toepassing op alle in het wild levende vogelsoorten. Voor de in bijlage I genoemde soorten zijn speciale beschermingszones aangewezen.

Het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn is van toepassing op de navolgende soorten:

- In het wild levende dieren van bijlage IV onderdeel a bij de Habitatrichtlijn³, of;
- In het wild levende dieren van bijlage II bij het verdrag van Bern⁴, of;
- In het wild levende dieren van bijlage I bij het verdrag van Bonn⁵, of;
- De eieren, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van hierboven bedoelde dieren, of;
- Planten van soorten van bijlage IV onderdeel b bij de Habitatrichtlijn, of;
- Planten van soorten van bijlage I bij het verdrag van Bern.

Het beschermingsregime van de overige soorten is van toepassing op de in het wild levende soorten die benoemd zijn in de bijlage IX bij het Bal.

De afzonderlijke lijsten zijn te raadplegen op de site van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.⁶

Het is mogelijk dat een bepaalde soort vermeld staat op meer dan een lijst, waardoor er meer beschermingsregimes op die soort van toepassing lijken te zijn. In dat geval gelden voor die soort de bepalingen behorende bij het regime met de meest vergaande bescherming van de soort.

Dit juridisch kader is opgesteld voor de soorten die zijn beschreven in de kennisdocumenten van BIJ12. Dit betreft een aantal beschermde soorten die in Nederland veel voorkomen en ten aanzien waarvan een reële kans bestaat dat bij ruimtelijke ingrepen of andersoortige projecten en activiteiten de beschermingsregimes worden overtreden.

Het juridisch kader is echter evenzeer van toepassing op andere beschermde soorten waarvoor (nog) geen kennisdocumenten zijn opgesteld. De bepalingen van het omgevingsrecht moeten in die gevallen echter steeds beoordeeld worden rekening houdend met de specifieke kenmerken, populaties, staat van instandhouding en andere relevante aspecten van die soorten. Ter beoordeling van het van toepassing zijnde beschermingsregime dient in alle gevallen beoordeeld te worden op welke lijst of lijsten de betreffende soort voorkomt. In de kennisdocumenten die zijn opgesteld is voor de betreffende soort in ieder afzonderlijk document aangegeven op welke lijst de soort voorkomt en derhalve welk beschermingsregime van toepassing is.

² Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november inzake het behoud van de vogelstand (gecodificeerde versie)

³ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

⁴ Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa, Bern, 19-09-1979

⁵ Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, Bonn, 23-06-1979

⁶ <https://minez.nederlandsesoorten.nl/soorten>

Soortenbescherming: opbouw en systematiek van de regelgeving

Opbouw

De Omgevingswet kent in het kader van de soortenbescherming een vergunningstelsel. In afdeling 11.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is bepaald welke flora- en fauna-activiteiten vergunningplichtig zijn. Initiatiefnemers dienen hun projecten of activiteiten uit te voeren met een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit, tenzij is bepaald dat de activiteit vergunningvrij mag worden uitgevoerd. De bevoegdheid tot vergunningverlening komt over het algemeen toe aan Gedeputeerde staten. In gevallen van nationaal belang is de Minister van Natuur en Stikstof bevoegd gezag (art. 4.12 Omgevingsbesluit (Ob)).

De Minister van Natuur en Stikstof is met name het bevoegd gezag indien nationale belangen, die besluitvorming op rijksniveau vergen, in het geding zijn. Dat is op grond van artikel 4.12 Ob het geval als er sprake is van (o.a.) de aanleg, uitbreiding en inrichting van:

- hoofdwegen
- landelijke spoorwegen
- hoofdvaarwegen
- primaire waterkeringen
- militaire terreinen en oefengebieden
- militaire luchthavens
- Schiphol en overige burgerluchthavens
- het landelijke gastransportnet
- hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV.
- activiteiten van buitenlandse mogendheden
- activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voert deze taken namens de minister uit.

De bevoegdheid tot toezicht en handhaving is neergelegd bij Gedeputeerde staten of de Minister van Natuur en Stikstof alsmede bij ambtenaren die door de Minister van Veiligheid en Justitie zijn aangewezen voor de opsporing van economische delicten.

Systematiek

Onder de Omgevingswet (Ow) zijn flora- en fauna-activiteiten niet toegestaan zonder omgevingsvergunning, voor zover bij AMvB bepaald (art. 5.1, tweede lid, onder g Ow). Dit zijn activiteiten met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten.

Bij AMvB kan worden bepaald voor welke gevallen in het omgevingsplan, waterschapsverordening, of omgevingsverordening van de vergunningplicht kan worden afgeweken ('vergunningvrij').

In afdeling 11.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is bepaald welke flora- en fauna-activiteiten omgevingsvergunningplichtig zijn en welke activiteiten vergunningvrij kunnen worden uitgevoerd. Hier worden de beschermingsregimes voor respectievelijk vogelrichtlijnsoorten (§ 11.2.2), habitatrichtlijnsoorten (§ 11.2.3) en overige soorten bepaald (§ 11.2.3). In § 11.2.5 staan bepalingen over omgevingsvergunningen voor bijvoeren, uitzetten. § 11.2.6 bepaalt handelen volgens het faunabeheerplan en § 11.2.7 de uitoefening van de jacht. De vrijstelling van de vergunningplicht voor de uitoefening van de jacht staat in art. 11.64 Ow.

Flora- en fauna-activiteiten waarvoor een gedragscode geldt, kunnen vergunningvrij worden uitgevoerd (art. 11.45, tweede en derde lid, 11.53, tweede en derde lid en 11.59, tweede en derde lid, Bal). Dan moet het verrichten van die activiteit wel plaatsvinden volgens deze gedragscode. De Omgevingsregeling wijst aan voor welke flora- en fauna-activiteiten er een gedragscode geldt. Meer informatie vindt u in de paragraaf 'Gedragscode' van dit Juridisch Kader.

De beoordelingsregels voor omgevingsvergunningsaanvragen voor flora- en fauna-activiteiten staan in § 8.6.2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

In de praktijk

Op grond van de voorgaande systematiek dienen initiatiefnemers van een ruimtelijke ingreep of van een andersoortige activiteit steeds te beoordelen of voor de gewenste activiteit een omgevingsvergunning vereist is, of deze vergunningvrij kan worden uitgevoerd, al dan niet op basis van een gedragscode.

Indien de voorgenomen activiteit vergunningplichtig is, dienen initiatiefnemers een omgevingsvergunning aan te vragen. Indien ze deze omgevingsvergunning niet aanvragen of niet krijgen, dan dienen zij zich te onthouden van het uitvoeren van de voorgenomen activiteit.

Zorgplicht

In artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), is de zorgplicht voor alle in het wild voorkomende planten en dieren vastgelegd. Lid 1 van het artikel luidt als volgt:

1. “Degene die een flora- en fauna-activiteit of een activiteit als bedoeld in artikel 11.22, eerste lid, onder b tot en met g, verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, bedoeld in artikel 11.23, is verplicht:
 - a. “alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
 - b. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
 - c. als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.”

Deze zorgplicht wordt nader geconcretiseerd omdat initiatiefnemers op grond van lid 2 verplicht zijn zich ervan dienen te vergewissen dat op de locatie van de voorgenomen activiteit, geen in het wild levende dieren van beschermde soorten of hun belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats aanwezig zijn.

Onder nadelige gevolgen dient hierbij niet alleen de dood of verwonding van dieren dan wel de vernieling of beschadiging van planten te worden verstaan.

Dit verplicht initiatiefnemers van ruimtelijke ingrepen of andersoortige activiteiten ertoe om voorafgaand aan de uitvoering of realisatie zich op de hoogte te stellen van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid van die natuurwaarden en van de mogelijke gevolgen van hun handelen voor die natuurwaarden. Dit vereist zorgvuldigheid van de initiatiefnemers. Zij dienen ook al bij de voorbereiding van hun activiteiten oog te hebben voor de bescherming van de natuurwaarden en tijdens de uitvoering steeds een focus te hebben op voorkoming of ongedaan making van nadelige effecten op die natuurwaarden.

Beschermingsregimes Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)

Tekst geldend op 1 januari 2024.

Hoofdstuk 11 Activiteiten die de natuur betreffen

§ 11.2.2 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten vogelrichtlijn

Artikel 11.37 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten vogelrichtlijn: schadelijke handelingen)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:
 - a. het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
 - b. het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
 - c. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a; of
 - d. het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a.
2. Het verbod geldt niet, als:
 - a. het verrichten van die activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de artikelen 9, eerste en tweede lid, en 13 van de vogelrichtlijn; of
 - b. de activiteit uitvoering geeft aan:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.
3. Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, bedoeld in het eerste lid, onder d, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

Artikel 11.38 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten vogelrichtlijn: commercieel bezit)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor het verkopen, vervoeren voor verkoop, onder zich hebben voor verkoop of aanbieden voor verkoop van dode of levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn, gemakkelijk herkenbare delen van die vogels of uit die vogels verkregen producten.
2. Het verbod geldt niet voor vogels van soorten, genoemd in bijlage III, deel A, bij de vogelrichtlijn, die aantoonbaar in overeenstemming met de regels van dit hoofdstuk zijn gedood, gevangen of verkregen en op delen of producten van die vogels.

Artikel 11.39 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten vogelrichtlijn: nietcommercieel bezit)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor het om een andere reden dan verkoop onder zich hebben of vervoeren van dode of levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn, gemakkelijk herkenbare delen van die vogels of uit die vogels verkregen producten.
2. Het verbod geldt niet, als:
 - a. de vogels, delen of producten aantoonbaar in overeenstemming met de regels van dit hoofdstuk zijn gedood, gevangen, of verkregen;
 - b. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de artikelen 9, eerste en tweede lid, en 13 van de vogelrichtlijn; of
 - c. de activiteit deel uitmaakt van:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

Artikel 11.40 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten vogelrichtlijn: wijze vangen of doden)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten geldt voor:
 - a. het vangen of doden van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn met:
 - 1°. middelen die worden genoemd in bijlage IV, onder a, bij die richtlijn;
 - 2°. middelen, installaties of methoden voor het massaal of niet-selectief vangen of doden van

vogels; of

3°. middelen, installaties of methoden waardoor een soort plaatselijk kan verdwijnen; en
b. het achtervolgen van vogels van deze soorten met behulp van vervoermiddelen die worden genoemd in bijlage IV, onder b, bij de Vogelrichtlijn, op de daar beschreven wijze.

2. Tot de middelen, installaties of methoden, bedoeld in het eerste lid, onder a, onder 2° en 3°, worden in ieder geval gerekend:

- a. eendenkooien die worden gebruikt anders dan voor de uitoefening van de jacht;
- b. bal-chatri;
- c. het doden met middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld;
- d. het vangen of doden met een middel waarmee elektronisch versterkte lokgeluiden kunnen worden gemaakt; en
- e. het vangen of doden met een geweer dat is voorzien van een geluiddemper.

Artikel 11.41 (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten Vogelrichtlijn in programma)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.37 of 11.39 in gevallen aangewezen in een programma.

2. Het programma:

- a. heeft geheel of ook betrekking op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-gebied en bevat maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied te bereiken; of
- b. heeft tot doel, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:
 - 1°. de belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
 - 2°. het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die soorten; en
- c. wordt vastgesteld door of gezamenlijk met het bestuursorgaan dat, als geen toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, bevoegd is te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken flora- en fauna-activiteiten.

Artikel 11.42 (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten Vogelrichtlijn in omgevingsverordening)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in gevallen aangewezen in een omgevingsverordening niet voor:

- a. een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in de artikelen 11.37, eerste lid, en 11.39, eerste lid, met betrekking tot vogels van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten, of hun nesten, rustplaatsen of eieren; of
- b. een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.40, met betrekking tot bij de omgevingsverordening aangewezen middelen, installaties, methoden of vervoermiddelen.

Artikel 11.43 (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten Vogelrichtlijn in ministeriële regeling)

1. Vergunningvrije gevallen als bedoeld in artikel 11.42 worden aangewezen in een ministeriële regeling, als:

- a. Onze Minister voor Natuur en Stikstof bevoegd gezag als bedoeld in artikel 11.25, eerste lid, is; of
- b. de flora- en fauna-activiteit wordt verricht door een grondgebruiker om schadeveroorzakende vogels van de volgende soorten te bestrijden:
 - 1°. de Canadese gans (*Branta Canadensis* en *Branta hutchinsii hutchinsii*);
 - 2°. de houtduif (*Columba palumbus*);
 - 3°. de kauw (*Corvus monedula*); of
 - 4°. de zwarte kraai (*Corvus corone corone*).

2. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in bij ministeriële regeling aangewezen gevallen niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.38, eerste lid, met betrekking tot:

- a. dode of levende vogels van bij die regeling aangewezen soorten;
- b. gemakkelijk herkenbare delen van deze vogels; of
- c. uit deze vogels verkregen producten.

Artikel 11.44 (begrenzing aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten Vogelrichtlijn)

1. Een flora- en fauna-activiteit wordt in een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling op grond van artikel 11.41, 11.42 of 11.43 alleen als vergunningvrij geval aangewezen als de activiteit voldoet aan artikel 8.74j, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

2. Het bestrijden door de grondgebruiker van schadeveroorzakende vogels wordt alleen als vergunningvrij geval aangewezen in een omgevingsverordening of een ministeriële regeling op grond van artikel 11.42 of 11.43 en alleen als:

- a. het bestrijden voldoet aan artikel 8.74j, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;

- b. het bestrijden gebeurt op door de grondgebruiker gebruikte gronden, of in of aan door hem gebruikte opstallen, om schade die in het lopende of daarop volgende jaar dreigt op te treden op die gronden, in of aan die opstallen of in het omringende gebied te voorkomen;
- c. deze schade wordt veroorzaakt door vogels van in de omgevingsverordening of ministeriële regeling genoemde soorten en is aan te merken als:
- 1°. belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, of wateren; of
 - 2°. schade aan flora of fauna; en
- d. voor zover het artikel 11.42 betreft, de in de omgevingsverordening genoemde vogelsoorten:
- 1°. niet in hun voortbestaan worden bedreigd en niet het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd;
 - 2°. in de provincie schade veroorzaken; en
 - 3°. niet overeenkomen met de in artikel 11.43, eerste lid, onder b, genoemde soorten.
3. Het bestrijden door gemeenten van overlast veroorzakende vogels wordt alleen als vergunningvrij geval aangewezen in een omgevingsverordening op grond van artikel 11.42 en alleen als het bestrijden:
- a. voldoet aan artikel 8.74j, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
 - b. plaatsvindt binnen een in het omgevingsplan of de omgevingsverordening begrensde bebouwingscontour;
 - c. plaatsvindt in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of de veiligheid van het luchtverkeer; en
 - d. betrekking heeft op in de omgevingsverordening genoemde vogelsoorten die:
 - 1°. niet in hun voortbestaan worden bedreigd en niet het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd; en
 - 2°. in de provincie overlast veroorzaken.
4. In een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het vangen of doden van vogels wordt in ieder geval bepaald:
- a. welke van de middelen, installaties of methoden, bedoeld in de artikelen 8.74p en 8.74q van het Besluit kwaliteit leefomgeving, voor het vangen of doden zijn toegestaan, waarbij alleen middelen, installaties en methoden worden toegestaan die nadelige gevolgen voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk wordt vermeden;
 - b. voor welke tijd en plaats de aanwijzing geldt;
 - c. voor welke soorten vogels, of voor de nesten, rustplaatsen of eieren van welke soorten vogels, de aanwijzing geldt; en
 - d. op welke wijze het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.
5. Een aanwijzing van vergunningvrije gevallen als bedoeld in het tweede lid geldt ook voor het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door de persoon of wildbeheereenheid die daarvoor een door de grondgebruiker verleende schriftelijke en gedagtekende toestemming heeft.
6. De beperking van de omvang van populaties van in het wild levende dieren wordt niet als vergunningvrij aangewezen.

Artikel 11.45 (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten vogelrichtlijn op basis van aangewezen gedragscode)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in bij ministeriële regeling aangewezen gevallen niet voor flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in de artikelen 11.37, eerste lid, en 11.39, eerste lid, die in een bij die regeling aangewezen gedragscode worden beschreven en die:
- a. aantoonbaar worden uitgevoerd in overeenstemming met de gedragscode; en
 - b. plaatsvinden in het kader van:
 - 1°. het bestendig beheer of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - 2°. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw,
 - 3°. een bestendig gebruik; of
 - 4°. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.
2. Een gedragscode wordt bij ministeriële regeling alleen aangewezen, als:
- a. de daarin beschreven activiteiten voldoen aan artikel 8.74j, eerste lid, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
 - b. daarin een wijze van verrichten van activiteiten is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister voor Natuur en Stikstof afdoende is gewaarborgd dat:
 - 1°. geen benutting of economisch gewin plaatsvindt van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn; en
 - 2°. de activiteiten met betrekking tot die vogels zorgvuldig worden verricht.
3. Activiteiten worden in ieder geval zorgvuldig verricht als:
- a. daarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten waartoe de vogels behoren; en
 - b. in redelijkheid alles wordt gedaan of nagelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - 1°. de vogels worden gedood;
 - 2°. nesten van de vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, of rustplaatsen van vogels worden vernield; en

3°. eieren van de vogels worden vernield.

§ 11.2.3 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten habitatrichtlijn

Artikel 11.46 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten habitatrichtlijn: schadelijke handelingen)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

- a. het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;
- b. het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a;
- c. het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren als bedoeld onder a;
- d. het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a; en
- e. het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

2. Het verbod geldt niet als:

- a. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan artikel 16, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - b. de activiteit uitvoering geeft aan:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.
3. Onder de soorten, bedoeld in het eerste lid, onder a, worden niet begrepen de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn.

Artikel 11.47 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten habitatrichtlijn: bezit)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

- a. het verkopen, vervoeren voor verkoop, verhandelen, ruilen of te koop of te ruil aanbieden van dieren of planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de habitatrichtlijn, bijlage I of II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn; en
- b. het voor het om een andere reden dan verkoop onder zich hebben of vervoeren van dieren of planten als bedoeld onder a.

2. Het verbod geldt niet als:

- a. de dieren en planten aantoonbaar zijn gefokt of gekweekt;
- b. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan artikel 16, eerste lid, van de habitatrichtlijn;
- c. de activiteit deel uitmaakt van:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn; of
- d. de dieren of planten uiterlijk op 10 juni 1994 aantoonbaar in overeenstemming met de op dat moment geldende regelgeving aan de natuur waren onttrokken.

Artikel 11.48 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen soorten habitatrichtlijn: wijze vangen of doden)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor het vangen of doden van dieren, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, of bijlage II bij het verdrag van Bern, en het aan de natuur onttrekken van dieren van soorten, genoemd in bijlage V, onder a, bij de habitatrichtlijn, of bijlage III bij het verdrag van Bern, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn, door het gebruik van niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van populaties van soorten tot gevolg kunnen hebben, waartoe in ieder geval behoren:

- a. de middelen, genoemd in bijlage VI, onder a, bij de habitatrichtlijn; en
- b. de vervoermiddelen, genoemd in bijlage VI, onder b, bij de habitatrichtlijn.

Artikel 11.49 (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten habitatrichtlijn in programma)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in de artikelen 11.46, eerste lid, en 11.47, eerste lid, in gevallen aangewezen in een programma.

2. Het programma:

- a. heeft geheel of ook betrekking op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-gebied en bevat maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied te bereiken; of

b. heeft tot doel, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:
1°. de belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
2°. het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die soorten; en
c. wordt vastgesteld door of gezamenlijk met het bestuursorgaan dat, als geen toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, bevoegd is te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken flora- en fauna-activiteiten.

Artikel 11.50 (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten habitatrichtlijn in omgevingsverordening)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit in gevallen aangewezen in een omgevingsverordening:

- a. als bedoeld in de artikelen 11.46, eerste lid, en 11.47, eerste lid, aanhef en onder b, voor dieren of planten van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten, of met betrekking tot voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten; en
- b. als bedoeld in artikel 11.48, met betrekking tot bij de omgevingsverordening aangewezen middelen.

Artikel 11.51 (aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten habitatrichtlijn in ministeriële regeling)

1. Vergunningvrije gevallen als bedoeld in artikel 11.50 worden aangewezen in een ministeriële regeling als Onze Minister voor Natuur en Stikstof bevoegd gezag is als bedoeld in artikel 11.25, eerste lid.
2. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor een in een ministeriële regeling aangewezen flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.47, eerste lid, aanhef en onder a, met betrekking tot dieren of planten van bij de ministeriële regeling aangewezen soorten, of met betrekking tot voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van bij de ministeriële regeling aangewezen soorten.

Artikel 11.52 (begrenzing aanwijzing vergunningvrije gevallen soorten habitatrichtlijn)

1. Een flora- en fauna-activiteit wordt in een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling op grond van artikel 11.49, 11.50 of 11.51 alleen als vergunningvrij geval aangewezen als de activiteit voldoet aan artikel 8.74k, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
2. Het bestrijden door de grondgebruiker van schadeveroorzakende dieren wordt alleen als vergunningvrij geval aangewezen in een omgevingsverordening op grond van artikel 11.50 en alleen als:
 - a. het bestrijden voldoet aan artikel 8.74k, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
 - b. het bestrijden gebeurt op door de grondgebruiker gebruikte gronden, of in of aan door hem gebruikte opstallen, om schade die in het lopende of daarop volgende jaar dreigt op te treden in of aan die opstallen of in het omliggende gebied te voorkomen;
 - c. deze schade wordt veroorzaakt door dieren van in de omgevingsverordening genoemde soorten en is aan te merken als:
 - 1°. schade aan de wilde flora of fauna, of natuurlijke habitats; of
 - 2°. ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom; en
 - d. de in de omgevingsverordening genoemde diersoorten:
 - 1°. niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen; en
 - 2°. in de provincie schade veroorzaken.
3. Het bestrijden door gemeenten van overlast veroorzakende dieren wordt alleen als vergunningvrij geval aangewezen in een omgevingsverordening op grond van artikel 11.50 en alleen als het bestrijden:
 - a. voldoet aan artikel 8.74k, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
 - b. plaatsvindt binnen een in het omgevingsplan of de omgevingsverordening begrensde bebouwingscontour;
 - c. plaatsvindt in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang; en
 - d. betrekking heeft op in de omgevingsverordening genoemde diersoorten die:
 - 1°. niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen; en
 - 2°. in de provincie overlast veroorzaken.
4. In een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het vangen of doden van dieren, wordt in ieder geval bepaald welke middelen voor het vangen of doden zijn toegestaan en worden alleen middelen toegestaan die nadelige gevolgen voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk wordt vermeden.

5. Een aanwijzing van vergunningvrije gevallen als bedoeld in het tweede lid geldt ook voor het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door de persoon of wildbeheereenheid die daarvoor een door de grondgebruiker verleende schriftelijke en gedagtekende toestemming heeft.
6. De beperking van de omvang van populaties van in het wild levende dieren wordt niet als vergunningvrij aangewezen.

Artikel 11.53 (vergunningvrije gevallen soorten habitatrichtlijn op basis van aangewezen gedragscode)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in bij ministeriële regeling aangewezen gevallen niet voor flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in de artikelen 11.46, eerste lid, en 11.47, eerste lid, aanhef en onder b, die in een bij die regeling aangewezen gedragscode worden beschreven en die:

- a. aantoonbaar worden uitgevoerd in overeenstemming met die gedragscode; en
b. plaatsvinden in het kader van:

1°. het bestendig beheeren of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

2°. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

3°. een bestendig gebruik; of

4°. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

2. Een gedragscode wordt bij ministeriële regeling alleen aangewezen, als:

a. de daarin beschreven activiteiten voldoen aan artikel 8.74k, eerste lid, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en

b. daarin een wijze van verrichten van activiteiten is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister voor Natuur en Stikstof afdoende is gewaarborgd dat:

1°. geen benutting of economisch gewin plaatsvindt van dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn, en van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern; en

2°. de activiteiten met betrekking tot die dieren en planten zorgvuldig worden verricht.

3. Activiteiten worden in ieder geval zorgvuldig verricht als:

a. daarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten waartoe de dieren of de planten behoren; en

b. in redelijkheid alles wordt gedaan of nagelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:

1°. de dieren worden gedood;

2°. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de dieren worden beschadigd of vernield;

3°. eieren van de dieren worden vernield; en

4°. de planten worden geplukt, afgesneden, ontworteld of vernield.

§ 11.2.4 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning andere soorten

Artikel 11.54 (aanwijzing vergunningplichtige gevallen andere soorten: schadelijke handelingen)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:

a. het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;

b. het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a; en

c. het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.

2. Het verbod geldt niet als:

a. het gaat om het doden of vangen van de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis, of om het beschadigen of vernielen van hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden;

b. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de eisen die zijn opgenomen artikel 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving; of

c. de activiteit deel uitmaakt van:

1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of

2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

Artikel 11.55 (aanwijzing vergunningvrije gevallen andere soorten in programma)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54 in gevallen aangewezen in een programma.

2. Het programma:

a. heeft geheel of ook betrekking op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-

gebied en bevat maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied te bereiken; of
b. heeft tot doel, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:
1°. de belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
2°. het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die soorten; en
c. wordt vastgesteld door of gezamenlijk met het bestuursorgaan dat, als geen toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, bevoegd is te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken flora- en fauna-activiteiten.

Artikel 11.56 (aanwijzing vergunningvrije gevallen andere soorten in omgevingsverordening)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt in in een omgevingsverordening aangewezen gevallen niet voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 11.54 met betrekking tot dieren of planten van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten, of met betrekking tot voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren van bij de omgevingsverordening aangewezen soorten.

Artikel 11.57 (aanwijzing vergunningvrije gevallen andere soorten in ministeriële regeling)

Vergunningvrije gevallen als bedoeld in artikel 11.56 worden aangewezen in een ministeriële regeling, als:

- a. Onze Minister voor Natuur en Stikstof bevoegd gezag als bedoeld in artikel 11.25, eerste lid, is; of
- b. de flora- en fauna-activiteit wordt verricht door een grondgebruiker voor het bestrijden van schadeveroorzakende dieren van de volgende soorten:
 - 1°. het konijn (*Oryctolagus cuniculus*); of
 - 2°. de vos (*Vulpes vulpes*).

Artikel 11.58 (begrenzing aanwijzing vergunningvrije flora- en fauna-activiteiten andere soorten)

1. Een flora- en fauna-activiteit wordt in een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling op grond van artikel 11.55, 11.56, of 11.57 alleen als vergunningvrij geval aangewezen als de activiteit voldoet aan artikel 8.74I, eerste lid, onder a, b en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
2. Het bestrijden door de grondgebruiker van schadeveroorzakende dieren wordt alleen als vergunningvrij geval aangewezen in een omgevingsverordening of een ministeriële regeling op grond van de artikelen 11.56 en 11.57 en alleen als:
 - a. het bestrijden voldoet aan artikel 8.74I, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
 - b. het bestrijden gebeurt op door de grondgebruiker gebruikte gronden of in of aan door hem gebruikte opstallen, om schade die in het lopende of daarop volgende jaar dreigt op te treden op deze gronden, in of aan deze opstallen, of in het omringende gebied te voorkomen;
 - c. deze schade wordt veroorzaakt door dieren van in de omgevingsverordening of ministeriële regeling genoemde soorten en behoort tot in de omgevingsverordening of ministeriële regeling omschreven categorieën van schade; en
 - d. voor zover het artikel 11.56 betreft, de in de omgevingsverordening genoemde diersoorten:
 - 1°. niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen;
 - 2°. in de provincie schade veroorzaken; en
 - 3°. niet overeenkomen met de in artikel 11.57, onder b, genoemde soorten.
3. Het bestrijden door gemeenten van overlast veroorzakende dieren wordt alleen als vergunningvrij geval aangewezen in een omgevingsverordening op grond van artikel 11.56 en alleen als het bestrijden:
 - a. voldoet aan artikel 8.74I, eerste lid, onder a en c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
 - b. plaatsvindt binnen een in het omgevingsplan of de omgevingsverordening begrensde bebouwingscontour;
 - c. plaatsvindt in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, of om een bij de omgevingsverordening omschreven ander algemeen belang; en
 - d. betrekking heeft op in de omgevingsverordening genoemde diersoorten die:
 - 1°. niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen; en
 - 2°. in de provincie overlast veroorzaken.
4. In een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het doden of vangen van dieren, wordt in ieder geval bepaald welke middelen daarvoor zijn toegestaan, waarbij alleen middelen worden toegestaan die nadelige gevolgen voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk wordt vermeden.
5. In een programma, een omgevingsverordening of een ministeriële regeling waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het doden of vangen van wilde zwijnen, reeën, damherten of edelherten wordt bepaald:

- a. dat dit niet door middel van drijven plaatsvindt; en
 - b. of en onder welke voorwaarden een methode is toegestaan, waarbij één persoon wilde zwijnen opzettelijk vertrouwt met het oogmerk deze dieren binnen het schootsveld van één geweerdrager te drijven, opdat deze de dieren kan doden, en waarbij geen hond wordt ingezet.
6. Een aanwijzing als bedoeld in het tweede lid geldt ook voor het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door de persoon of wildbeheereenheid die daarvoor een door de grondgebruiker verleende schriftelijke en gedagtekende toestemming heeft.
7. De beperking van de omvang van populaties van in het wild levende dieren wordt niet aangewezen als vergunningvrij geval.

Artikel 11.59 (vergunningvrije gevallen andere soorten op basis van aangewezen gedragscode)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 11.54, geldt niet voor bij ministeriële regeling aangewezen gevallen van activiteiten die in een bij die regeling aangewezen gedragscode worden beschreven en die:
- a. aantoonbaar worden uitgevoerd in overeenstemming met die gedragscode; en
 - b. plaatsvinden in het kader van:
 - 1°. het bestendig beheren of onderhouden van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - 2°. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
 - 3°. een bestendig gebruik; of
 - 4°. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.
2. Een gedragscode wordt bij ministeriële regeling alleen aangewezen als:
- a. de daarin beschreven activiteiten voldoen aan artikel 8.74l, eerste lid, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
 - b. een wijze van verrichten van activiteiten is beschreven, waarmee naar het oordeel van Onze Minister voor Natuur en Stikstof afdoende is gewaarborgd dat:
 - 1°. geen benutting of economisch gewin van dieren en planten van de soorten, genoemd in bijlage IX, die zich bevinden in hun natuurlijke verspreidingsgebied plaatsvindt; en
 - 2°. de activiteiten met betrekking tot die dieren en planten zorgvuldig worden verricht.
3. Activiteiten worden in ieder geval zorgvuldig verricht als:
- a. daarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, genoemd in bijlage IX, die zich bevinden in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waartoe de dieren of planten behoren; en
 - b. in redelijkheid alles wordt gedaan of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - 1°. die dieren worden gedood;
 - 2°. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van die dieren worden beschadigd of vernield;
 - 3°. eieren van die dieren worden vernield; of
 - 4°. die planten worden geplukt, afgesneden, onworteld of vernield.

§ 11.2.5 Flora- en fauna-activiteiten: overige bepalingen omgevingsvergunning

Artikel 11.60 (aanwijzing vergunningplichtige activiteit: bijvoeren van specifieke soorten)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor het bijvoeren van in het wild levende edelherten, damherten, reeën, wilde zwijnen, fazanten, wilde eenden, houtduiven, hazen of konijnen.

Artikel 11.61 (aanwijzing vergunningplichtige activiteit en vergunningvrije gevallen: uitzetten van dieren of eieren van dieren)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor het uitzetten van dieren of eieren van dieren.
2. Het verbod geldt niet voor het uitzetten van vis als bedoeld in artikel 1, tweede lid, van de Visserijwet 1963 of voor het uitzetten van eieren van deze vis.
3. Het verbod geldt niet in bij omgevingsverordening aangewezen gevallen voor dieren of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.
4. Vergunningvrije gevallen als bedoeld in het derde lid worden aangewezen bij ministeriële regeling:
- a. als Onze Minister voor Natuur en Stikstof bevoegd gezag als bedoeld in artikel 11.25, eerste lid, is; of
 - b. als het gaat om een herintroductie van soorten.
5. Een flora- en fauna-activiteit wordt op grond van het derde of vierde lid alleen als vergunningvrij geval aangewezen, als is voldaan aan artikel 8.74n, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, voor zover het het uitzetten van dieren of eieren van dieren betreft, en aan artikel 8.74n, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, voor zover het een herintroductie van soorten betreft.

Artikel 11.62 (aanwijzing vergunningvrije gevallen: jacht)

De verboden, bedoeld in de artikelen 11.37, eerste lid, onder a en d, 11.46, eerste lid, onder a en

b, en 11.54, eerste lid, gelden niet voor het bij de uitoefening van de jacht vangen, doden of verontrusten en met het oog daarop opsporen van wild in het jachtveld van een jachthouder, uitgevoerd in overeenstemming met artikel 11.64, eerste lid.

§ 11.2.6 Handelen volgens faunabeheerplan

Artikel 11.63 (handelen volgens faunabeheerplan)

1. Het beperken van de omvang van populaties van in het wild levende dieren, het bestrijden van schadeveroorzakende dieren door grondgebruikers en de uitoefening van de jacht worden uitgevoerd volgens het faunabeheerplan dat voor het betrokken gebied door de faunabeheereenheid is vastgesteld.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
 - a. het beperken van de omvang van populaties van exoten of verwilderde dieren; en
 - b. het bestrijden van schadeveroorzakende exoten of verwilderde dieren.
3. Met een maatwerkregel of een maatwerkvoorschrift wordt alleen van het eerste lid afgeweken als:
 - a. sprake is van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit die wordt verleend aan een faunabeheereenheid, een wildbeheereenheid of anderen voor het beperken van de omvang van een populatie van dieren; en
 - b. door de specifieke kenmerken van de betrokken diersoort of de aard of omvang van te verrichten activiteiten de noodzaak voor een faunabeheerplan voor die activiteiten ontbreekt, of sprake is van een opdracht van gedeputeerde staten om de omvang van de populatie terug te brengen.

Wanneer is er sprake van een overtreding?

De verbodsbepalingen zijn voor de drie beschermingsregimes vastgelegd in de navolgende paragrafen van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal):

- § 11.2.2 Flora- en fauna-activiteiten voor de soorten die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn;
- § 11.2.3 Flora- en fauna-activiteiten voor de soorten die zijn beschermd op grond van de Habitatrictlijn en
- § 11.2.4 Flora- en fauna-activiteiten voor andere soorten van de lijst in de bijlagen bij het Bal.

Voor de omvang van de verbodsbepalingen en uitzonderingen verwijzen wij naar de integrale tekst van die bepalingen, zoals opgenomen in de voorgaande paragraaf.

De beoordeling of er gezien de aard en omvang van een ruimtelijke ingreep of een andersoortige activiteit sprake is van een overtreding dient in principe plaats te vinden door de initiatiefnemer van de activiteit aan de hand van de voor de soort geldende verbodsbepaling. Het bevoegd gezag komt pas in beeld op het moment dat er een omgevingsvergunning wordt aangevraagd dan wel op het moment dat zij op grond van toezicht en handhaving bij een specifieke casus betrokken raakt. Uiteraard kan een initiatiefnemer advies inwinnen bij het bevoegd gezag. De initiatiefnemer dient de beoordeling of er sprake is of zal zijn van een overtreding dus zelf te maken. Indien dat het geval is, dan dient hij zich te onthouden van uitvoering of realisatie van de activiteit dan wel vroegtijdig een omgevingsvergunning aan te vragen.

Op het moment van de uitvoering en realisatie van de activiteit kan het bevoegd gezag aan de hand van mogelijk door haar uitgevoerd toezicht beoordelen of in de betreffende situatie daadwerkelijk geen sprake is van een overtreding. Het bevoegd gezag beoordeelt dit aan de hand van de specifieke omstandigheden van het geval op basis van de wetgeving, jurisprudentie en rekening houdend met mogelijk door haar vastgesteld beleid op dat onderdeel.

Indien het bevoegd gezag tot het oordeel komt dat er sprake is van een overtreding, dan bestaat er een beginselplicht tot handhaving. Slechts in bijzondere gevallen kan er voor het bevoegd gezag reden zijn om af te zien van handhaving, zoals in overmachtsituaties, situaties waarin handhavend optreden onevenredig is en situaties waarin concreet zicht is op legalisatie.

ASPECTEN DIE VAN BELANG ZIJN BIJ DE BEOORDELING OF ER SPRAKE IS VAN EEN OVERTREDING

Algemeen

De interpretatie van de concrete situatie aan de hand van de verbodsbepalingen in samenhang met jurisprudentie vindt plaats door het bevoegd gezag. Dat bevoegd gezag heeft in dat kader voor de onderdelen waarvoor zij bevoegd is de mogelijkheid om beleid en handreikingen op te stellen. Dit beleid en die handreikingen vallen niet binnen de scope van dit juridisch kader.

Opzetvereiste

In het Bal is voor een groot aantal overtredingen het opzetvereiste in het verbod opgenomen. Dit betekent dat in die gevallen sprake is van een overtreding als het handelen van de overtreder opzettelijk is of is geweest. Dat betekent dat hij willens en wetens handelt of gehandeld heeft. Hij moet de wil hebben of hebben gehad om de betreffende handeling uit te voeren of het gevolg te bereiken. Oftewel: hij moet het gevolg beogen of hebben beoogd. In het bestuursrecht wordt ten aanzien van het begrip opzet aangesloten bij het strafrecht. Dit betekent dat ook wordt voldaan aan het opzetvereiste als er sprake is van voorwaardelijk opzet. Dat is ook in

overeenstemming met de jurisprudentie van het Hof van Justitie.⁷

Van voorwaardelijk opzet is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of een plant, zoals de vangst of de dood van een dier, het verstoren van een dier, en het afsnijden, ontwortelen of vernielen van een plant. Het Hof heeft tevens bevestigd dat handelingen die worden verricht in het kader van normaal gebruik van de bodem voor landbouw-, bosbouw- en visserijdoeleinden vallen onder de reikwijdte van het opzetvereiste in de verbodsbepalingen van artikel 5 van de Vogelrichtlijn.⁸

Tijdelijkheid van de handeling of activiteit

Het Europese Hof van Justitie heeft geoordeeld dat verboden ten aanzien van het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten of eieren van vogels en het wegnemen van nesten of rapen van eieren zonder beperking in de tijd dienen te gelden.⁹ Concreet betekent dit dat ook bij een tijdelijke handeling of activiteit sprake is van een overtreding. Dat geldt voor de drie beschermingsregimes zoals hiervoor uiteengezet.

Verstoringsen

Er is sprake van een verstoring ingeval een activiteit een verontrusting van een soort veroorzaakt ten gevolge waarvan sprake is van een wezenlijke invloed op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Zo is er bijvoorbeeld sprake van een verstoring indien de functie van een voortplantings- of rustplaats van een soort, al dan niet voorlopig, door een activiteit niet of minder goed kan worden vervuld, ook al blijft die plaats fysiek in stand. Verstoringen moeten per soort worden beoordeeld in het licht van de intensiteit, duur en frequentie van herhaling van de verstoring.

Concreet kan dit betekenen dat een bepaalde handeling of activiteit voor de ene soort wel een verstoring oplevert en voor de andere soort niet. In de kennisdocumenten wordt hier voor de betreffende soorten nader op ingegaan en worden mogelijke maatregelen ter voorkoming van een verstoring benoemd. De daadwerkelijke beoordeling of er sprake is van een overtreding zal echter steeds van geval tot geval dienen plaats te vinden.

Onopzettelijke beschadiging of vernietiging van voortplantings- of rustplaatsen

Het Hof van Justitie heeft bevestigd dat artikel 12, eerste lid, onder d, van de Habitatrichtlijn ook ziet op onopzettelijke beschadiging of vernietiging van voortplantings- of rustplaatsen.¹⁰ Dit is in het Bal als zodanig vastgelegd in lid 1, sub d, van artikel 11:46, voor de soorten waarop de Habitatrichtlijn van toepassing is. Voor de soorten waarop de Vogelrichtlijn van toepassing is en voor de soorten die staan vermeld op de lijst behorende bij de wet geldt evenwel dat voor een overtreding het opzetvereiste geldt.

Individueen

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraken bevestigd dat de verboden van de Flora- en faunawet zien op individuen van beschermde soorten en niet op populaties. Het aantal exemplaren van een beschermde inheemse soort dat in een bepaald geval wordt verstoord, is voor de vaststelling van de overtreding van het verbod op verstoring niet relevant, ook niet indien er geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.¹¹ Deze jurisprudentie is ook van toepassing op de verboden uit het Bal. Het is echter wel standaardjurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak dat niet iedere handeling die tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving reeds daarom moet worden opgevat als een opzettelijke verontrusting.¹²

⁷ HvJ 30 januari 2002, zaak C-103/00 (Commissie tegen Griekenland), ro 36, 39, 43 e.v.; HvJ 18 mei 2006, zaak C-221/04 (Commissie tegen Spanje), ro. 71.

⁸ HvJ 17 september 1987, zaak C-412/85 (Commissie tegen Duitsland), ro 15-17

⁹ HvJ 27 april 1988, zaak C-252/85 (Commissie tegen Frankrijk), ro. 9.

¹⁰ HvJ 10 januari 2006, zaak C-98/03 (Commissie tegen Duitsland), ro 55.

¹¹ ABRS 20 april 2005, zaaknr. 200407562/1, ro 2.6.

¹² O.a. ABRS 12 mei 2004 zaaknr. 200305190/1, ro 2.3.5.

Nesten

Nesten van vogels die het hele jaar gebruikt worden, zijn in principe jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze vogelnesten vallen in principe alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11:37 Bal. Een ecologisch deskundige op het gebied van vogels kan hier uitsluitel over geven.¹³

Quick scan

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft tevens geoordeeld dat het enkele feit dat er in een gebied waar een ruimtelijke ontwikkeling zal gaan plaatsvinden exemplaren van een beschermde inheemse diersoort zijn waargenomen, als zodanig niet voldoende is om te concluderen dat sprake is van overtreding van het verbod op het beschadigen of vernielen van de vaste rust- of verblijfplaatsen van die soort.¹⁴ Wel kan het zo zijn dat er in gevallen waarin dergelijke waarnemingen worden gedaan een plicht op de initiatiefnemer rust om nader veldonderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde inheemse soorten in het gebied waar hij zijn activiteiten wil ontplooiën.¹⁵ Concreet betekent dit dat als er een activiteit voorgenomen is of plaatsvindt onderzoek moet worden uitgevoerd om vast te kunnen stellen of er sprake is of kan zijn van een overtreding van een van de verboden uit de beschermingsregimes. De grondslag daarvan is gelegen in de zorgplicht, die is vastgelegd in artikel 11.27 van het Bal.

De onderzoeksplicht, bijvoorbeeld in de vorm van een quick scan, ligt bij de initiatiefnemer. Onder een quick scan volstaat een verkennende inventarisatie waarbij de best beschikbare verspreidingsgegevens worden verzameld. Over het algemeen is dit in combinatie met een eerste veldbezoek waarbij gelet wordt op potentieel aanwezig habitat van een soort. Dit om te kunnen vaststellen of er een overtreding van een verbod aan de orde kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk is.

Het niet uitvoeren van een quick scan levert als zodanig geen overtreding op, immers er zijn tal van activiteiten waarbij het evident is dat er geen overtredingen zullen optreden. Maar als een kans bestaat dat een overtreding zich voor kan doen, dan doet de initiatiefnemer er goed aan om een dergelijk onderzoek uit te (laten) voeren. Op basis van de resultaten van de quick scan dient vervolgens beoordeeld te worden of nader onderzoek noodzakelijk is.

Aan de aard, kwaliteit, omvang en ouderdom van een quick scan kunnen door het bevoegd gezag voorwaarden worden gesteld.

Mitigerende maatregelen

De initiatiefnemer heeft de mogelijkheid om maatregelen te nemen om te voorkomen dat een overtreding zal optreden. Als die maatregelen afdoende zijn, dan is er geen belemmering om de activiteit uit te voeren of realiseren. Er is immers geen sprake van een overtreding. Dat betekent wel dat de maatregelen in een zodanige omvang en in de tijd zodanig gepland dienen te zijn dat de overtreding daadwerkelijk voorkomen wordt. Indien er sprake is of is geweest van een overtreding, die door een maatregel is of zal worden hersteld, dan kan enkel de conclusie zijn dat er sprake is geweest van een overtreding dan wel een zich nog steeds voordoende overtreding.

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in haar jurisprudentie bevestigd dat het nemen van mitigerende maatregelen kan voorkomen dat het verbod op verstoring wordt overtreden, bijvoorbeeld door de

¹³ ABRS 25 februari 2009, zaaknr. 200803873/1, ro 2.4.1 en ABRS 15 februari 2012, zaaknr. 201102473/1/A3, ro 2.3.1.

¹⁴ ABRS 21 december 2005, zaaknr. 200501042/1, ro 2.7.1.

¹⁵ ABRS 12 januari 2006, zaaknr. 200507763/2, ro 2.6.

werkzaamheden te verrichten buiten het broedseizoen van de betreffende vogels of door de wijze van ontgronden zo te laten plaatsvinden dat slechts een geringe verstoring door geluid en trillingen te verwachten is.¹⁶ In de kennisdocumenten wordt hier verder op ingegaan voor de betreffende soorten.

Gunstige staat van instandhouding

De wetgever heeft in de algemene bepalingen van de wet omschreven wat dient te worden verstaan onder een gunstige staat van instandhouding.

Een gunstige staat van instandhouding van een natuurlijk habitat is de staat van instandhouding van een natuurlijk habitat waarvoor geldt dat:

- a. het natuurlijke verspreidingsgebied van het habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen;
- b. de voor behoud op lange termijn nodige specifieke structuur en functies bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan, en
- c. de staat van instandhouding van de voor dat habitat typische soorten gunstig is

Een gunstige staat van instandhouding van een soort is een staat van instandhouding van een soort waarvoor geldt dat:

- a. uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van het natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en
- b. het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd niet kleiner lijkt te zullen worden, en
- c. er een voldoende groot habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Concreet betekent dit dat bij activiteiten inzicht moet zijn in de grootte van de populatie, het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort en het effect van de activiteiten op de gunstige staat van instandhouding van de populatie. Alleen dan kan namelijk de gunstige staat van instandhouding worden beoordeeld. Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen op welk niveau (lokaal, regionaal, landelijk) de gunstige staat van instandhouding beoordeeld moet worden. Dit kan namelijk nadrukkelijk verschillen per soort en is afhankelijk van diverse factoren zoals de mogelijkheid van verspreiding van de soort.

¹⁶ ABRS 23 juni 2010, zaaknr. 200903885/1/R2, ro 2.16.4.

Omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten

Indien er een voornemen bestaat voor de uitvoering van flora- en fauna-activiteiten dan dient daarbij in alle gevallen beoordeeld te worden of er bij de uitvoering of realisatie van de activiteit sprake is of zal zijn van een overtreding van de verboden zoals vastgelegd in de beschermingsregimes. Indien die overtreding niet te voorkomen is door middel van mitigerende maatregelen en niet vergunningvrij of op grond van een gedragscode kan worden uitgevoerd, dan is een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een flora- en fauna-activiteit noodzakelijk om de activiteit te kunnen uitvoeren of realiseren.

Als sprake is van een meervoudige aanvraag voor een omgevingsvergunning (dus bijvoorbeeld bouwen en een flora- en fauna-activiteit) zal de gemeente de omgevingsvergunning verlenen waarbij de inhoudelijke toets door de provincie wordt uitgevoerd. Aan de provincie wordt een Advies met instemming gevraagd.

Onder de Omgevingswet geldt niet meer de verplichting dat de aanvraag voor de natuurtoets “aanhaakt” bij de aanvraag omgevingsvergunning. De initiatiefnemer bepaalt zelf of de benodigde vergunningen enkelvoudig danwel meervoudig worden aangevraagd en in welke volgorde.

Voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning

De voorwaarden voor het verkrijgen van een vergunning zijn vastgelegd in artikel 8:74j Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) voor de soorten die vallen onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn, in artikel 8:74k Bkl voor de soorten die vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en in artikel 8:74l Bkl voor de andere soorten.

De omgevingsvergunning wordt verleend als:

1. er geen andere bevredigende oplossing dan het verrichten van de activiteit bestaat;
2. de activiteit nodig is voor de genoemde belangen; en
3. aan het gestelde ten aanzien van de staat van instandhouding van de soort wordt voldaan.

Geen andere bevredigende oplossing

Het bevoegd gezag kan een vergunning van de verbodsbepalingen van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) afgeven als er redelijkerwijs geen sprake is van een voor de beschermde soort andere bevredigende oplossing om het doel van de activiteiten te realiseren.

Het bevoegd gezag toetst of er voor het realiseren van het doel van de activiteiten:

- geen andere locatie beschikbaar is;
Voor veel activiteiten, die vallen onder ruimtelijke inrichting en ontwikkeling, behoort uitvoering op een andere locatie ook tot de mogelijkheden. Van belang is of het onderliggende doel van de activiteiten ook op een andere plek gerealiseerd kan worden.
Bijvoorbeeld het verwijderen van lijnvormige beplantingen (vliegroutes) vindt om uiteenlopende redenen plaats. Als het gebeurt vanwege de realisatie van een stadsuitbreiding moet onderbouwd worden waarom de stadsuitbreiding ter plekke het beste alternatief is en dat een andere locatie, waar minder negatieve effecten op de soort of andere beschermde soorten plaats zullen vinden, geen optie is.
- geen betere inrichting van het gebied of object na afloop van de activiteiten mogelijk is; Er moet worden aangetoond dat de voorgenomen inrichting van het (nieuwe) gebied of de inrichting van de activiteiten voor de beschermde soort het beste alternatief is.
Inrichtingsalternatieven die beter uitpakken zijn bijvoorbeeld te vinden in architectonische aanpassingen aan de nieuw te bouwen woningen, waardoor er duurzame plekken ontstaan waar een soort zijn vaste rust- of verblijfplaats kan hebben.
Ook zijn er inrichtingsalternatieven denkbaar waarbij bijvoorbeeld vleermuizen op een mogelijk energetisch voordeligere wijze bij hun foerageergebieden kunnen komen.
- geen andere periode is waarin de activiteiten in uit te voeren zijn, en geen andere werkmethode mogelijk is.
Het alternatief “werken buiten de kwetsbare periode” is in principe altijd mogelijk. Als toch in een kwetsbare periode gewerkt zal gaan worden, moet onderbouwd worden waarom niet gewacht kan worden totdat die periode voorbij is. Een andere werkwijze is bijvoorbeeld om eerst gebouwen ongeschikt te maken als verblijfplaats voor de soort voordat ze gesloopt gaan worden.

Ook het niet uitvoeren van de activiteiten is een alternatief, dat afgewogen moet worden tegen het wel uitvoeren van de voorgenomen activiteiten.

Noodzaak om de vergunning te verkrijgen

Men kan een vergunning en ten aanzien van de verboden die gelden voor de soorten die vallen onder de bescherming van de Vogelrichtlijn slechts verkrijgen indien de vergunning noodzakelijk is:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Men kan een vergunning ten aanzien van de verboden die gelden voor de soorten die vallen onder de bescherming van de Habitatrichtlijn slechts verkrijgen indien de vergunning noodzakelijk is:

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de andere soorten ex artikel 8:74l Bkl gelden dezelfde voorwaarden voor vergunningverlening als voor de soorten die vallen onder de bescherming van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten kunnen in aanvulling ook onderstaande belangen gelden om aan te tonen dat de vergunning noodzakelijk is:

1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer

7. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
8. in het algemeen belang.

Staat van instandhouding

Men kan een omgevingsvergunning slechts verkrijgen indien de maatregelen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de beschermde soort. Dit vereiste geldt voor de beschermde soorten die vallen onder het regime van de Vogelrichtlijn.

Voor de beschermde soorten die vallen onder het regime van de Habitatrichtlijn en de beschermde soorten die staan vermeld op de lijst bij de bijlagen bij het Bal, geldt als vereiste dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Gedragscode vergunningvrij

Voor bepaalde beschermde soorten geldt dat flora- en fauna-activiteiten vergunningvrij, op grond van een gedragscode kunnen worden uitgevoerd. Artikel 11:45 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) bepaalt dat ten aanzien van een aantal specifieke activiteiten het verbod om zonder omgevingsvergunning deze uit te voeren niet geldt, indien deze worden uitgevoerd overeenkomstig een door de minister goedgekeurde gedragscode.

Gedragscodes kunnen worden aangevraagd voor handelingen die plaatsvinden in het kader van:

1. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
2. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
3. een bestendig gebruik, of
4. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

In een gedragscode staan gedragsregels die beschrijven op welke manier schade aan beschermde dieren en planten zoveel mogelijk wordt voorkomen bij het uitvoeren van activiteiten. Dergelijke gedragscodes kunnen worden aangevraagd door gemeenten en andere organisaties. Van diverse gemeenten en organisaties zijn de gedragscodes goedgekeurd.

Per gedragscode is aangegeven in welke gevallen daarvan gebruik gemaakt mag worden. De gedragscodes zijn niet locatiegebonden.

In de gedragscode wordt een beschrijving gegeven van de maatregelen die getroffen dienen te worden als bij de uitvoering of realisatie van een project of activiteit beschermde soorten of hun leefgebied worden aangetast. Deze uitgebreide beschrijving dient als waarborg dat aan de zorgplicht van artikel 11.27 van het Bal wordt voldaan.

De gedragscodes die door RVO, namens de minister van economische zaken zijn goedgekeurd, zijn gepubliceerd op de site van RVO.¹⁷

¹⁷ <http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/ruimtelijke-ingrepen/ontheffing-vrijstelling/gedragscodes>

Colofon

Dit is een publicatie van BIJ12

BIJ12

Leidseveer 2

3511 SB Utrecht

Meer informatie

www.bij12.nl

info@bij12.nl

Voor specifieke vragen met betrekking tot de uitvoering van de wet of beoordeling van een aanvraag, dient u contact op te nemen met de desbetreffende provincie.

Bronvermelding

Juridisch Kader behorende bij de Kennisdocumenten Soorten, versie 2.0

BIJ12 januari 2024

Foto's voorkant

René Krekels, Erik Korsten, Ran Schols, Jelger Herder, Paul van Hoof en André Eijkenaar.

Publicatienummer

BIJ12-2024-0xx

Totstandkoming publicatie

Deze publicatie is een actualisatie van het juridisch kader uit 2017.